

TƯ LIỆU LIÊN QUAN ĐẾN PHẬT GIÁO Ở HỘI AN TRONG CHÂU BẢN TRIỀU NGUYỄN

Phạm Phước Tịnh

Tác phẩm Châu bản triều Nguyễn - tư liệu Phật giáo qua các triều đại nhà Nguyễn 143 năm từ Gia Long 1802 đến Bảo Đại 1945 do tác giả Lý Kim Hoa, bút hiệu Nguyên Hồng sưu khảo và biên dịch (1), xuất bản vào năm 2003 bởi Nhà xuất bản Văn hoá Thông tin. Tập sách giới thiệu tổng cộng 250 tư liệu Phật giáo qua châu bản triều Nguyễn. Trong số 250 tư liệu này chúng tôi bắt gặp 2 tư liệu được ông giới thiệu về chùa Phước Lâm ở Hội An. Dưới đây, chúng tôi xin giới thiệu nguyên văn nội dung phiên âm và dịch nghĩa 2 văn bản này trong tập sách.

1. Văn bản số 4, trang 30: Ngày 27 tháng 5 năm Minh Mạng thứ 2, Phạm Văn Tín dinh Quảng Nam tâu đã gọi hoà thượng chùa Phước Lâm và tăng chúng đến sức về kinh dự trai đàn chùa Thiên Mục.

- Phiên âm:

Trực lệ Quảng Nam lưu thủ thần Phạm Văn Tín, kí lục thần Hồ Công Thuận, cai bạ thần Nguyễn Đăng Tuân khê thủ đốn thủ bách bài (...) (2) nguyệt nhật phụng công đồng truyền thôi tại hạt Phước Lâm hoà thượng tịnh tăng chúng cai nhị thập nhân tựu doanh chiếu số chuẩn phát (...) mỗi nhân trình phí tiền tam quán cấp phú lộ dẫn tịnh

chiếu liệu chuẩn quan tiền cổ thuyền tải đệ thử hoà thượng tăng chúng do thủy (...) trình lai kinh đỉnh dĩ lục nguyệt thương tuần hiện chí Thiên Mục tự thỉnh hầu trai đàn, thần đăng tuân truyền tức thôi Phước Lâm hoà thượng tịnh tăng chúng nhị thập (...) tựu doanh dĩ nhận lãnh trình phí tiền y số lục thập quán cấp bát tại hạt ban sai thuyền nhị chích ư bản nguyệt nhị thập thất nhật (...) dĩ tại đệ y đăng thượng kinh ứng hầu. Thần đăng ngu muối cần cụ biểu văn tính khâm tu tấu sách nhất thể tiến tấu. Thần đăng thành hoàng thành khùng bát thăng chiến lật chi phí. Cần tấu.

Minh Mạng nhị niên ngũ nguyệt nhị thập thất nhật đề, chí lục nguyệt sơ tam nhật thần Nguyễn Hữu Thận, thần Nguyễn Công Tiếp phụng châu phê: Tri đạo liễu. Khâm thủ.

Thần Phạm Văn Tín, thần Hồ Công Thuận, thần Nguyễn Đăng Tuân kí.

- Dịch nghĩa:

Trực lệ Quảng Nam dinh, lưu thủ thần Phạm Văn Tín, kí lục thần Hồ Công Thuận, cai bạ thần Nguyễn Đăng Tuân cúi đầu trăm lạy (...)

(...) phụng Cộng đồng truyền gọi tại hạt hoà thượng Phước Lâm (3) và tặng chúng 20 người đến dinh chiếu số cho phát (...) lộ phí mỗi người 3 quan tiền và xuất tiền mướn ghe cho hoà thượng cùng tăng chúng đi đường thuỷ (...) về kinh, hẹn vào thượng tuần tháng 6 đến chùa Thiên Mục cho hầu trai đàn. Bọn thần tuân truyền, liền gọi hoà thượng Phước Lâm và tặng chúng 20 (...) đến dinh đã nhận đủ số tiền 60 quan, đồng thời mướn 2 chiếc ghe trong hạt, ngày 27 tháng này (...) đã cho họ lên kinh ứng hầu. Bọn thần ngu muội dâng biểu văn cùng tấu sách tâu luôn. Bọn thần kính tâu chi tiết hải sớ.

Đề ngày 27 tháng 5 năm Minh Mạng thứ 2.

Thần Phạm Văn Tín, thần Hồ Công Thuận, thần Nguyễn Đăng Tuân kí.

Ngày 3 tháng 6, thần Nguyễn Hữu Thuận, thần Nguyễn Công Tiếp phụng châu phê: Đã rõ. Khâm thờ.

2. Văn số 234, trang 905: Bộ Lễ tâu việc sự Đoàn Vĩnh Gia ở chùa Phước Lâm tỉnh Quảng Nam xin biển sắc tứ.

- **Phiên âm:**

Duy Tân tứ niên cửu nguyệt thập ngũ nguyệt

Lễ bộ tấu (Châu điểm): Bản niên nhị nguyệt nhật cú Quảng Nam tỉnh Diên Phước huyện Thanh Hà xã Phước Lâm tự tăng Đoàn Vĩnh Gia bảm tự cai

Chùa Phước Lâm – Tân An – Hội An

tự sáng tạo thiên lâm cổ tích ước bách niên dư kế thể phụng sự, khẩn khát đại đề hạnh mông sắc tứ kim biên nhất diện huyền quái dĩ nghiêm Phật pháp, nhưng giá kim biên giao hồi cai tự tự biện đẳng ngữ. Thần bộ kinh tư cai tỉnh sát phúc. Tự tiếp phúc tự cú Đoàn Vĩnh Gia khai tự cai tự nguyên tiền sáng lập tự viện, thích trị Tây Sơn binh hoả tán hoạt tăng chúng thất tán, Gia Long niên gian thuỷ qui, tặng chúng phục hồi trùng tu chế tạo, hiện kim kê đặc nhất bách dư niên y chỉ thiên lâm qui tắc phụng sự. Hựu cú sở tại tổng lý khai tự cai tự tặng trai thành phụng Phật, vi nhân thành kính, bản vô phi vi hà sự, cai tỉnh sát thật phúc biện. Thần bộ phụng chiếu cai tự tuy thuộc tự tự nhưng dĩ kinh thể đại hương hoá thường tồn, cai tự tặng diệc hệ trai thành phụng Phật, kinh cai tỉnh sát phúc các lý, thỉnh phụng ân chuẩn biển ngạch nhất diện (nội khắc Phước Lâm tự tam đại tự, tả khắc niên hiệu, hữu khắc phụng sắc tứ tam tự) nhưng do cai tự tự hành chế biện huyền quái dĩ tồn

Phạm Phước Tịnh

Tư liệu liên quan đến Phật giáo ở Hội An trong Châu Bản Triều Nguyễn

cổ tích. Triếp cảm thanh tự hậu chỉ lục biện.

Thần các phụng duyệt kinh trình phụng chính phủ thần duyệt hợp.

Phụng đối duyệt: Nội các thần Tạ Hàm ký, đương trực thần Đào Mẫn ký, khoa đạo thần Phạm Văn Nga ký.

Thần Phạm Hoàn phụng thảo khảo.

Thần Hoàng Côn, thần Mai Hữu Dực, thần Nguyễn Hiền Dĩnh, thần Nguyễn Trữ phụng duyệt.

- Dịch nghĩa:

Ngày 15 tháng 9 năm Duy Tân thứ 4

Tháng 2 năm nay căn cứ sư Đoàn Vĩnh Gia (4) ở chùa Phước Lâm, xã Thanh Hà huyện Diên Phước tỉnh Quảng Nam bẩm nói chùa ấy tạo lập thiền lâm cổ tích ước hơn 100 năm tuổi nổi đời phụng sự, khẩn cầu đề đạt thay, xin ban cho một tấm biển vàng sắc tứ để treo cho trang nghiêm Phật pháp. Nhưng biển vàng thì giao cho chùa ấy tự sắm lấy... Thần bộ đã tư cho tỉnh ấy xét phúc. Sau đó tiếp được phúc trình nói căn cứ Đoàn Vĩnh Gia khai thì chùa này vốn được sáng lập từ trước, sau gặp cơn binh lửa Tây Sơn nên tan nát, tăng chúng thất lạc tứ tán cho đến khoản niên hiệu Gia Long mới trở về trùng tu lại, nay đã hơn 100 năm phụng thờ theo qui tắc thiền lâm. Lại căn cứ tổng lý sở tại khai nói thì sư tăng chùa này là người thành kính chay lạt thờ Phật không làm điều gì quấy. Tỉnh ấy đã xét thật và phúc như vậy. Thần bộ phụng chiếu chùa này tuy là chùa tư nhưng đã

nhiều đời giữ gìn hương lửa, sư chùa này cũng chay tịnh thờ Phật, đã được tỉnh ấy xét thật phúc rồi nên xin phụng ân chuẩn ban cho một tấm biển (trong khắc 3 chữ lớn Phước Lâm tự, bên tả khắc niên hiệu, bên hữu khắc 3 chữ phụng sắc tứ) nhưng do chùa ấy tự sắm lấy treo để bảo tồn cổ tích. Vậy kính tâu đọi chỉ tuân hành.

Nội các thần phụng duyệt trình Phụng chính phủ thần hợp.

Phụng đối duyệt: Nội các thần Tạ Hàm ký, đương trực thần Đào Mẫn ký, khoa đạo thần Phạm Văn Nga ký.

Thần Phạm Hoàn phụng thảo khảo.

Thần Hoàng côn, thần Mai Hữu Dực, thần Nguyễn Hiền Dĩnh, thần Nguyễn Trữ phụng duyệt

* Chú thích:

(1). Tác giả Lý Kim Hoa, bút hiệu Nguyễn Hồng tốt nghiệp Tiến sĩ tại Đại học Kyoto Nhật Bản năm 1971. Ông nguyên Trưởng khoa Giáo dục Đại học Vạn Hạnh. Nguyên Giáo sư Đại học Vạn Hạnh. Hiện nay (vào năm 2003) đang giảng dạy ngành Nhật Bản học Khoa Đông phương học trường Đại học và Khoa học xã hội nhân văn, Đại học Huflit, Đại học Hồng Bàng, thành phố Hồ Chí Minh. Hiệu trưởng trường Đào tạo Nghiệp vụ và Ngoại ngữ Thanh Bình, thành phố Hồ Chí Minh.

(2). Kí hiệu (...) trong phần phiên âm và dịch nghĩa ghi đúng theo nguyên văn của tác giả.

(3). Vào ngày 27 tháng 5 năm Minh Mạng thứ 2 (1821), hoà thượng Minh Giác - trụ trì đời thứ 3 chùa Phước Lâm được triều

đình mời ra tham dự đại trai đàn tổ chức tại chùa Thiên Mụ.

(4). Hoà thượng Vĩnh Gia (1840-1918) tên là Đoàn Văn Hiệu, sinh năm 1840 tại xã An Hiệp, huyện Lễ Dương, phủ Thăng Bình (nay là làng An Hiệp, xã Bình Chánh, huyện Thăng Bình, tỉnh Quảng Nam). Năm 1863 hoà thượng thọ giới cụ túc với pháp danh Ấn Bản, tự Tổ Nguyên, pháp hiệu là Vĩnh Gia. Hoà thượng là vị trụ trì đời thứ 6 chùa Phước Lâm (Thích Như Tịnh, *Hành trạng chư thiền đức xứ Quảng*, Nxb Tôn giáo, 2008).

<http://hoianheritage.net>